

Список використаних джерел

1. Рудченко Ю. Кредит під заставу торговельної марки. Зарубіжний досвід та українська дійсність // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – №2. – С. 63–69.

2. Попова В., Попов В. Підсумки та напрямки інвестиційної політики в Україні // Економіка України. – 2007. – №5. – С. 35–42.

3. Паладій М. Ефективна правова охорона творчих досягнень нації – пріоритет державної політики в сфері інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2007. – №4. – С. 7–11.

4. Нежиборець В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – №5. – С. 60–68.

5. Нежиборець В. Теоретичні та практичні передумови довгострокового і середньострокового інноваційного прогнозування в еконо-

міці України // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – №2. – С. 40–46.

6. Ніколаєнко С. Національна інноваційна система України: формування та проблеми реалізації // Інтелектуальна власність. – 2007. – №6. – С. 13–19.

7. Орлюк О. Виконання наукових досліджень за державні кошти: міжнародний досвід // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – №4. – С. 3–9.

8. Taubman P. The Relative Influence of Inheritable and Environmental Factors and the Importance of Intelligence in Earnings Functions. – In: Personal Income Distribution. Ed. W. Krelle, Amsterdam, 1978. – P. 234.

9. Thomas A. Intellectual capital. The New Wealth of Organization. – STEWART, New York, Doubleday, 1997. – P. 125.

А.В. ГУБА,
м.н.с., Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України

Вплив процесів економічної інтеграції на соціально-економічний розвиток країн

У період глобалізації світу невід'ємною та важливою складовою для розуміння тенденцій та напрямів соціально-економічного розвитку національних економік, розбудови власної економічної стратегії та формування відповідної політики виступає інтеграція як процес розвитку світового господарства.

Ключові слова: глобалізація, інтернаціоналізація, інтеграція, соціально-економічний розвиток, трансформаційні зміни цивілізаційних процесів.

В период глобализации мира неотъемлемой и важной составляющей для понимания тенденций и направлений социально-экономического развития национальных экономик, построения собственной экономической стратегии и формирования соответствующей политики выступает интеграция как процесс развития мирового хозяйства.

Ключевые слова: глобализация, интернационализация, интеграция, социально-экономическое развитие, трансформационные изменения цивилизационных процессов.

During the globalization of the world an essential and important component for understanding trends and directions of social and economic development of national economies, developing their own economic policies and development of an appropriate policy is an integration as a process of world economy.

Keywords: globalization, internationalization, integration, social and economic development, transformational changes in civilizational processes.

Постановка проблеми. Сучасна система світогосподарського розвитку формується через дослідження явищ, процесів та проблем інтернаціоналізації. Превалюючи в останні десятиліття, інтеграційні процеси визначають напрями та пріоритети сучасних тенденцій інтернаціоналізації господарського життя, тим самим формуючи середовище сучасної конкуренції, а також впливаючи на інтереси всіх країн та регіонів світу.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Особливостям інтеграційних процесів та впливу зазначеного явища на соціально-економічний розвиток у країнах світу на сьогодні приділяється значна увага. Зокрема, дане питання у своїх роботах досліджують такі українські науковці: О. Білорус, Д. Лук'яненко, Ю. Пахомов, А. Румянцев, А. Філіпенко, Н. Мікула, А. Чухно, П. Юхименко, О. Беляєв, О. Гаврилюк, О. Шнирко та багато інших. Вагомий внесок у дослідження сутності, ефектів та теорій міжнародної економічної інтеграції здійснено західними економістами Б. Балассою, Дж. Вайнером, Е. Хекшером, Х. Джонсоном, Р. Ліпсі, К. Ланкастером, Дж. Міллем, Д. Рікардо, А. Смітом та іншими.

Мета статті полягає у розкритті сутності та проблем міжнародної економічної інтеграції та виявленні впливу інтеграційних процесів на трансформацію соціально-економічних систем країн у сучасному світовому господарстві з урахуванням глобалізації світу.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі потреба інтеграції національних економік у світове господарство є глобальною та об'єктивною закономірністю світового розвитку кінця XX – початку XXI ст. та виступає одночасно

тенденцією світового розвитку і передумовою подальшої інтенсифікації процесів глобалізації. Одним із характерних факторів формування цілісної системи господарювання у світі виступає інтернаціоналізація світового господарства, а саме зближення національних економік шляхом посилення промислової співпраці та взаємозалежності міжнародного товарообороту, руху капіталів робочої сили між країнами.

Якісно новим і більш складним етапом інтернаціоналізації господарських зв'язків виступає економічна інтеграція, основною метою якої є більш тісне співробітництво і взаємопроникнення окремих національних господарств та забезпечення умов концентрації виробництва.

Економічна інтеграція – це процес розвитку глибоких, стійких взаємозв'язків та поділу праці між національними господарствами, створення міжнародних господарських комплексів у межах держави, а також зближення та поглиблення взаємодії національних економік. Вона зумовлена зростанням продуктивних сил, підвищенням рівня усупільнення виробництва та науково-технічними трансформаціями. Економічна інтеграція обумовлює формування єдиного політико-правового простору та виявляється у державних формах об'єднання країн. Наприклад, ЄС, НАФТА, АСЕАН, ВТО тощо. Однак слід зазначити, що економічні угруповання є менш тривалими, ніж політичні союзи, оскільки формуються на основі реалізації економічних інтересів. Економісти пояснюють це тим, що економіка є найбільш утилітарною сферою і кожна із держав шукає найбільш вигідні шляхи її функціонування, тому часто змінюють формати своїх економічних інтегративних об'єднань, прикладом можуть бути дезінтеграційні процеси в Європейському Союзі, Співдружності Незалежних Держав [1].

Тенденції інтеграційних процесів залежать від рівня інтеграції (мікро- та макрорівень) та етапів розвитку. На мікрорівні внаслідок горизонтальної (злиття фірм, що виробляють подібні або однакові товари) та вертикальної (об'єднання фірм, що функціонують у різних виробничих циклах) взаємодії формуються інтегральні ринки факторів та результатів виробництва. На певному етапі зазначеного рівня виникають та розвиваються домінуючі у сучасній економіці транснаціональні компанії.

На макрорівні інтеграція розвивається на основі створення економічних об'єднань країн. Наприклад, в Європі – це Європейський Союз (ЄС), в Америці – Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА), в Азії – Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Однак необхідно зазначити, що інтеграційна політика азійського регіону концентрується навколо створення інтеграційного угруповання великого як за кількістю країн-учасниць, так і за сукупним потенціалом. Континентальну інтеграцію можна також виявити, проаналізувавши сучасні економічні взаємовідносини країн у Латинській Америці та Африці. Тобто на макрорівні економічна інтеграція розвивається на основі формування економічних об'єднань країн з різними типами узгодження їх національних політик (явище «економічного регіоналізму»).

Інтеграційним об'єднанням властиві відмінності на рівні регіонів. Це виявляється у ступені інтегрованості національних економік (зрощенні національних господарств, спорідненості інституцій та відповідних механізмів господарської діяльності країни).

Виходячи з вищезазначеного та спираючись на праці сучасних вчених-економістів, можна зробити висновок, що закономірним етапом інтернаціоналізації господарського життя є економічна інтеграція, в рамках якої концентрується та переплітається капітал країн-учасниць інтегративного об'єднання, а також проводиться узгоджена міжнародна економічна політика.

Інтеграційні об'єднання в основному носять регіональний характер і розрізняються за глибиною процесів, що відбуваються у межах угруповань.

Сучасним процесам міжнародної економічної інтеграції притаманні такі особливості, як нерівномірність розвитку й реалізації форм міжнародної економічної інтеграції, яка спричинена проявами очевидних відмінностей економічного розвитку країн і регіонів світу; динамізм процесів інтеграції в цілому, зумовлений як дією об'єктивних факторів, так і ланцюговою реакцією країн на розвиток окремих інтеграційних угруповань; розвиток поряд з інтеграційними дезінтеграційних процесів, які мають глибокі корені в історичних, політичних, економічних і соціальних закономірностях світового розвитку.

Інтеграційний процес характеризується планомірною зміною структури окремих країн, координацією співпраці держав, а також спільним використанням науково-дослідного потенціалу на основі міжнародного поділу праці. Створення та удосконалення міжнародної співпраці, що поглиблює міжнародну спеціалізацію та кооперування виробництва, активізація ролі внутрішньої економічної політики у створенні умов для поглиблення ефективності господарських зв'язків з іншими країнами – це характерні риси інтеграційного процесу.

Розвиток процесів інтеграції зумовлений економічним розвитком країни (чи групи країн) та регіонів світу в умовах нерівномірного розподілу природних ресурсів, наявністю та необхідністю розв'язання глобальних проблем сучасності, ринковою уніфікацією економічного розвитку та ін.

Послідовний розвиток форм міжнародної економічної інтеграції забезпечує більш повне та раціональне використання економічного потенціалу країн та підвищення темпів їх розвитку. Виходячи з цього можна стверджувати, що економічна інтеграція – це найбільш складний і важливий процес об'єднання держав в єдину глобальну модель розвитку, і трактується як об'єднання національних економік в єдину систему в різних формах і на різних підставах. Суттю інтеграційного процесу та його головною тенденцією є вихід за рамки простої координації політики включених у даний процес держав (як в економічній, так і в політичній сфері) та поступова передача суверенітету новим, трансформованим структурам [2].

Інтеграція як процес і як відносини визначається факторами, найважливішими з яких є:

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

– відкритість національних економік і свобода торгівлі, особливо лібералізація міжнародного обміну полегшила б адаптацію національних господарств до зовнішніх умов і впливів, сприяла активному їхньому включенню в міжнародний поділ праці і кооперацію, у процес широкого міждержавного співробітництва;

– глибокі зрушення у структурі міжнародного поділу праці та розвинення внутрішньогалузевої спеціалізації;

– інтернаціоналізація виробництва і створення транснаціональних корпорацій;

– науково-технічна революція, що виводить інтернаціоналізацію ринку та виробництва на якісно новий рівень, зумовлюючи необхідність міжнародного обміну результатами досягнень науки і техніки, формування нового технічного базису.

Будучи формою виявлення та етапом розвитку інтернаціоналізації господарського життя, економічна інтеграція водночас суттєво відрізняється від традиційного економічного співробітництва різних країн, хоча і є прямим продовженням міжнародного економічного співробітництва та виникає на його основі.

Глобалізація радше нова стадія процесу інтернаціоналізації різних аспектів суспільного життя, розмивання міждержавних кордонів, гомогенізації і універсалізації світу, формування відкритої системи фінансово-економічних, суспільно-політичних, військових, технічних та інших зв'язків на базі сучасних комунікацій та інформаційних технологій, супроводжується збільшенням різних учасників цього процесу і зміною їхнього характеру.

Інтернаціоналізація є процесом, який передував стрімкій глобалізації, і відповідно регіоналізації. Глобалізація, яка є природно-історичним процесом, залишається маловивченою, перш за все з урахуванням перехідного періоду сучасності: завершення епохи біполярного протистояння та формування поліцентричного світу. Такі процеси безпосередньо впливають на еволюцію всіх світогосподарських зв'язків. Сучасні трансформації обумовлюються багатьма факторами, як зазначає О.О. Шморгун у своїй роботі, присвяченій критеріям ідентичності в умовах між глобалізмом та етноцентризмом, «дана проблема обумовлена тим, що її рішення на пряму пов'язано з пошуком механізмів мобілізації творчого потенціалу окремих держав та цілих геополітичних та гео економічних регіонів, що особливо актуально на фоні кризи не просто світової економіки, а сучасного глобалізму, джерела якого також мають цивілізаційну природу. Невирішеність даної проблеми в більшості своїй обумовлена недостатньою розробкою понятійного апарату необхідного для типології та періодизації системно структурованих соціальних утворень найбільшого територіального масштабу» [3].

Звичайно, слід врахувати, що, по-перше, глобалізаційні процеси (регулятори сучасного світу) характеризуються наявністю глибокої асиметрії у світовій економіці, її соціальній структурі: з одного боку, група країн з високим і середнім рівнем цивілізаційного розвитку (умовно до цієї групи можна

віднести держави, що входять в Організацію економічного співробітництва та розвитку), а з іншого – велика кількість країн, що розвиваються, знаходяться на початкових стадіях індустріальної та науково-технічної цивілізації.

20% населення Землі, або так званий «золотий мільярд», має 83% світового доходу. А на іншому полюсі – 75% населення бідних країн планети. В умовах некерованої глобалізації спостерігається тенденція зростання цих диспропорцій.

По-друге, для сучасної трансформації міжнародних відносин характерна зростаюча взаємозалежність національних держав у реалізації їх економічних, технологічних, соціальних та інших цілей [4]. Найбільший ступінь обопільної, але не рівною для всіх, залежності країн спостерігається в матеріальних сферах життя суспільства. Тому глобалізація має, перш за все, економічні та технологічні джерела походження.

Безпрецедентні соціально-економічні перетворення у постсоціалістичних країнах, глобалізація економіки, прискорений розвиток країн-лідерів світової цивілізації породжують очікування серйозних трансформацій світового співтовариства в найближчих десятиліттях років. За цих обставин концептуальне осмислення сутності, рушійних сил і закономірностей системних трансформацій, виявлення траєкторій їх оптимальної реалізації та дослідження постсоціалістичних перетворень у контексті глобальної соціально-економічної динаміки набувають важливого теоретичного і практичного значення. Водночас аналіз засвідчує, що сьогодні серед науковців немає єдності у трактуванні сутності, рушійних сил та суперечностей глобалізації, її впливу на трансформаційний потенціал. Не викликає сумнівів, що багаторічна практика динамічного розвитку успішних країн Заходу – лідерів світової цивілізації, – справила визначальний вплив на вибір шляхів постсоціалістичних трансформацій. Однак останнім часом вітчизняні та зарубіжні дослідники звертають увагу на те, що за умов глобалізації взірці, взяті для наслідування, все більше дискредитують себе.

На думку відомого вітчизняного дослідника В.Д. Базилевича, «феномен глобалізації порушив стратегічний консенсус між економічним універсумом і вільною людською особистістю, в результаті чого попередні логічно структуровані концепції економічної теорії і практики опинилися перед загрозою масштабної системної кризи», водночас «пульс трансформаційних змін в соціальних, політичних, економічних процесах утворив нові смислові сполуки, структура ланок яких у кожному конкретному випадку начебто зрозуміла, але загальний смисл не визначений, а механізм дії часто бентежить» [5]. Свідченням цього є почастищення локальних та глобальних фінансово-економічних криз, загострення суперечностей між конкуруючими центрами світової економічної динаміки, поділ світу на розвинене ядро та відсталу периферію, падіння життєвого рівня переважної більшості населення планети, зростання безробіття, посилення соціального розшарування та загострення глобальних проблем.

Висновки

Отже, оцінити ступінь виграшу чи програшу країни від приєднання до того чи іншого угруповання досить важко. Однак для відповіді на це запитання достатньо з'ясувати, що було б, якби країна не стала членом об'єднання. Необхідно також врахувати й той факт, що деякі наслідки, як позитивні, так і негативні, мають довгостроковий характер, залежать від загального стану справ на світовій арені, а інколи мають суто політичний характер і тому знаходяться за межами економічного аналізу («втрата суверенітету», «політичний вплив»).

Проблеми ефективності інтеграційних процесів мають теоретичне і практичне значення. Адаже в сучасному взаємозалежному світі взаємодоповнюваність національних економік різних країн досягла такого ступеня, що зовнішньоекономічні зв'язки прямо й безпосередньо впливають на процес відтворення у кожній з країн як вирішальний структуротворчий фактор.

Список використаних джерел

1. Місяць Т. Інтеграційні процеси в умовах світового глобального розвитку / Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць / Серія:

Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 3 (15). / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 376 с. – С. 185–192.

2. Пирог О.В., Катан Л.І. Сталий соціально-економічний розвиток України в умовах формування інвестиційної політики держави / Актуальні проблеми розвитку економіки регіонів. Вип. IV. Т.2. – Івано-Франківськ. – 2008. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2008_4_2/63.pdf

3. Шморгун О.О. Інституалізація глобального геоекономічного та геополітичного простору в процесі індустріальної та постіндустріальної цивілізаційної трансформації. В кн.: Інституційне облаштування глобальної економіки: цивілізаційний вимір. – К. – 2007. – С. 25–51.

4. Пахомов Ю.Н. Глобальное конкурентное пространство: Монография / О.Г. Белорус и др.; Рук. авт. кол. и науч. ред О.Г. Белорус. – К.: КНЭУ, 2008. – 720 с.

5. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку. – К.: Знання, 2008. – 687 с. – (Київському національному університету імені Тараса Шевченка – 175 років).

6. Шморгун О.О. Постіндустріальна складова концепцій економічної реформи в Україні. – В кн.: Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей. Матеріали міжнародних філософсько-економічних питань. – Львів. – 2008. – С. 248–256.

К.А. КОВАЛЕВСЬКА,
аспірантка, Українська академія бізнесу та підприємництва

Організаційно-економічний механізм управління холдинговою компанією за узгодженістю корпоративних інтересів

У статті розглянуті питання узгодження корпоративних інтересів зацікавлених осіб (акціонерів, топ-менеджерів та працівників), їх відображення в організаційно-економічному механізмі управління холдинговою компанією. Розроблено модель узгодження корпоративних інтересів, запропоновано організаційно-економічний механізм управління холдинговою компанією за узгодженістю корпоративних інтересів.

Ключові слова: холдингова компанія, організаційно-економічний механізм управління, новаторство, персонал, корпоративні інтереси, економічна додана вартість, стратегічне управління.

В статье рассмотрены вопросы согласования корпоративных интересов заинтересованных лиц (акционеров, топ-менеджеров и работников), их отображение в организационно-экономическом механизме управления холдинговой компанией. Разработана модель согласования корпоративных интересов, предложен организационно-экономический механизм управления холдинговой компанией по согласованию корпоративных интересов.

Ключевые слова: холдинговая компания, организационно-экономический механизм управления, новаторство, персонал, корпоративные интересы, экономическая добавочная стоимость, стратегическое управление.

In the article the questions of consequence corporate interests interested persons (stockholders, top-management and personal) were discussed, its influence on the organizational and economical mechanism of holding companies management. Created the model of consequence corporate interests interested persons, proposed the organizational and economical mechanism of holding companies management based on the consequence corporate interests interested persons.

Постановка проблеми. В умовах посилення конкурентної боротьби за споживача організаційно-економічний механізм управління холдинговою компанією еволюціонував у напрямі підтримки новаторства та посилення ролі персоналу. Стимулювання новаторства стало найголовнішим принципом управління в мінливих умовах оточуючого середовища.